

Na osnovu člana 7 stav 1 tačka 6 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl.list CG“, br.075/18) i člana 3 stav 2 Pravilnika o načinu uspostavljanja i unaprijeđenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru („Sl.list CG“, br.071/19) Predsjednik Opštine Tuzi d o n o s i

INTERNA PROCEDURA ZA PROCES UPRAVLJANJA RIZICIMA U OPŠTINI TUZI

Cilj i predmet Interne procedure

Član 1

Cilj Interne procedure za proces upravljanja rizicima (u daljem tekstu: Procedura) je definisanje detaljnih uputstava za rad u procesu upravljanja rizicima, kao i definisanje odgovornosti i ovlašćenja zaposlenih koji su uključeni u proces upravljanja rizicima kako bi se podržalo postizanje postavljenih ciljeva Opštine Tuzi, zaštitili zaposleni i poslovna sredstva i poslovalo u skladu sa zakonskim okvirom.

Član 2

Tačno i blagovremeno evidentiranje rizika, odnosno efikasno upravljanje rizicima, stvara dobre osnove za bolje odlučivanje, optimalnu potrošnju raspoloživih resursa i dovodi do boljih poslovnih rezultata, ostvarivanju zadatih kratkoročnih i dugoročnih ciljeva, što doprinosi jačanju povjerenja u sistem upravljanja i rada Opštine.

Član 3

Saglasno članu 5 stav 1 tačka 3 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru („Sl.list CG“, br.075/18), rizik je mogućnost nastupanja događaja koji može negativno uticati na ostvarivanje postavljenih ciljeva subjekta.

Rizikom se smatraju i propuštene prilike za ostvarivanje ciljeva.

Ključni rizici za Opštinu Tuzi su oni rizici čije intenziviranje bi imalo visok negativan uticaj na efikasno obavljanje funkcija Opštine kao i na realizaciju zadatih ciljeva.

Odgovornost u procesu upravljanja rizicima

Član 4

Odgovorno lice za identifikaciju, procjenu i upravljanje rizicima u Opštini Tuzi je Predsjednik.

Rukovodioci organizacionih jedinica, u okviru prenijetih ovlašćenja, odgovorni su za identifikaciju, procjenu i upravljanje rizicima u svojim organizacionim jedinicama.

Član 5

Predsjednik imenuje lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima na nivou Opštine.

Lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima dužan je da:

- upozna rukovodioce o potrebi uspostavljanja procesa upravljanja rizicima u Opštini Tuzi;
- podstiče kulturu efektivnog upravljanja rizicima, daje podršku i jača svijest zaposlenih o potrebi sistemskog pristupa upravljanju rizicima;
- u saradnji sa rukovodiocima organizacionih jedinica započne aktivnosti na uvođenju procesa upravljanja rizicima;
- organizuje sastanke sa koordinatorima za rizike organizacionih jedinica radi definisanja koraka, aktivnosti i rokova u procesu upravljanja rizicima;
- prikuplja registre rizika organizacionih jedinica;
- priprema objedinjen registar rizika na nivou Opštine i dostavlja Predsjedniku na odobrenje;
- pripremi izvještaj o statusu rizika i koordinira proces ažuriranja rizika u registru rizika na osnovu prikupljenih podataka.

Rukovodioci organizacionih jedinica dužni su da imenuju lice zaposleno u organizacionoj jedinici za koordinaciju aktivnosti na uspostavljanju procesa upravljanja rizicima na nivou organizacione jedinice (koordinator za rizike na nivou organizacione jedinice).

Koordinator za rizike na nivou organizacione jedinice dužan je da:

- u saradnji sa rukovodiocem organizacione jedinice i zaposlenima u istoj prikuplja podatke i dokumentuje ih u registar rizika organizacione jedinice;

- u saradnji sa rukovodiocem organizacione jedinice prati sprovođenje mjera i priprema izvještaj o aktivnostima vezanim za proces upravljanja rizicima i
- dostavi izvještaj o aktivnostima Licu zaduženom za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima iz svoje nadležnosti. Izvještaj sadrži pregled značajnih rizika i njihov uticaj na ostvarenje ciljeva, preduzete aktivnosti za ublažavanje rizika, kao i informaciju o rizicima na koje se nije moglo djelovati na planirani način.

Član 6

Proces upravljanja rizicima podrazumijeva sljedeće faze:

- identifikacija rizika;
- analiza i procjena rizika;
- praćenje i izvještavanje o rizicima.

Identifikacija rizika

Član 7

Za identifikaciju rizika koriste se sljedeća dva pristupa:

- „odozgo prema dolje“, gdje se na najvišem organizacionom nivou razmatraju rizici vezani za realizaciju strateških ciljeva, prioriteta u poslovanju, ključnih programa, kapitalnih investicionih projekata i slično, i
- „odozdo prema gore“, gdje sve organizacione jedinice vrše pregled svojih godišnjih aktivnosti i poslovnih procesa, funkcija, projekata i identifikuju moguće rizike.

Identifikovane rizike potrebno je opisati na način da se iz njihovog opisa vidi o kojem se događaju radi, koji je njegov uzrok i šta bi mogla biti posljedica u odnosu na cilj.

U procesu identifikovanja i opisa strateških i operativnih rizika može se kreirati Podregistar za identifikaciju i opis rizika, koji naročito obuhvata:

- osnovne procese/funkcije koje se odvijaju u organizacionoj jedinici;
- cilj;
- slabe strane/Uzroci;
- rizici;
- posljedice.

Tabela 1: Primjer podregistra za identifikaciju rizika

Podregistar za identifikovanje i opis rizika				
Osnovni procesi/funkcije	Cilj	Uzroci	Rizici	Posljedice

Procjena rizika

Član 8

Rizici se procjenjuju uzimajući u obzir uticaj neželjenog događaja na cilj i vjerovatnoću nastanka neželjenog događaja.

Tabela 2: Vjerovatnoća nastanka rizika

Ocjena	Vjerovatnoća	Opis
5	Gotovo sigurno	Šanse da će se rizik dogoditi je veća od 75%
4	Vjerovatno	Šanse da će se rizik dogoditi su 41-75%
3	Umjereno	Šanse da će se rizik dogoditi su 26-40%
2	Rijetko	Šanse da će se rizik dogoditi su 11-25%
1	Sasvim rijetko	Šanse da će se rizik pojaviti su 1 - 10%

Tabela 3: Uticaj neželjenog događaja na cilj

Ocjena	Uticaj	Opis
5	Veoma značajan	U slučaju pojave rizika skoro je nevjerovatno da će se ciljevi ostvariti.

4	Velik	U slučaju pojave rizika, aktivnosti su značajno narušene, a malo je vjerovatno da će se ciljevi ostvariti.
3	Umjeren	U slučaju rizika otežano je obavljanje aktivnosti subjekta, a ciljevi se samo donekle mogu ostvariti.
2	Mali	U slučaju pojave rizika aktivnosti se obavljaju sa malim smetnjama/kašnjenjem, ali je vjerovatno da će se ciljevi ostvariti.
1	Zanemarljiv	U slučaju pojave rizika aktivnosti se obavljaju sa malim smetnjama/kašnjenjem, ali je vjerovatno da će se ciljevi ostvariti.

Procjena ukupne izloženosti riziku izračunava se kao proizvod procijenjenog nivoa vjerovatnoće nastanka rizika i procijenjenog nivoa uticaja.

Ukupna izloženost riziku prikazuje se u obliku matrice 5x5, na sljedeći način:

			UTICAJ				
			Zanemarljiv	Mali	Umjeren	Velik	Veoma značajan
			1	2	3	4	5
VJEROVATNOĆA	5	Veoma velika	5	10	15	20	25
	4	Velika	4	8	12	16	20
	3	Umjerena	3	6	9	12	15
	2	Mala	2	4	6	8	10
	1	Veoma mala	1	2	3	4	5

Visok rizik

Srednji rizik

Mali rizik

Rezultati iz matrice rizika ukazuju na oblasti koje smatraju visokim, srednjim i niskim rizikom. Matrica ukupne izloženosti riziku daje smjernice za karakter i značaj rizika te služi kao orijentacija za kvalifikaciju rizika i predstavlja osnovu za donošenje odluka o reagovanju na rizik (tretman rizika).

Prilikom kombinovanja vjerovatnoće i uticaja, u smislu proste matematičke procjene, treba biti oprezan iz razloga što rizik koji ima veliki uticaj, a malu vjerovatnoću je matematički jednak riziku koji ima mali uticaj, a veliku vjerovatnoću, što može voditi pogrešnim zaključcima obzirom da se ova dva rizika obično rješavaju na atličite načine.

Reagovanje na rizik/tretman rizika

Član 9

Kada su rizici identifikovani, analizirani i procijenjeni, potrebno je utvrditi prioritete i način na koji će se rizici tretirati.

U nastavku je tabela sa preporukom o stepenu prioriteta za reagovanje na rizik.

Tabela 4: Nivo izloženosti riziku

Nivo ukupne izloženosti na rizik	Status rizika	Prioritet i način tretiranja
Vrlo visoko do neprihvatljivo	Rizik visokog prioriteta	Potrebno je hitno preduzeti korektivne mjere
Značajno	Rizik koji iziskuje konstantnu pažnju	Potrebno je preduzeti korektivne mjere
Podnošljivo	Normalna pažnja	Dosljedno primijeniti postojeće kontrolne mjere
Neznatno	Rizik je pod kontrolom	Samo povremeno pratiti nivo rizika

Moguće su sljedeće opcije tretiranja rizika:

- smanjenje/ublažavanje rizika kako bi se smanjio uticaj ili vjerovatnoća rizika;
- prenošenje rizika na drugu instituciju ili dijeljenje rizika sa drugom stranom;
- prihvatanje rizika kada su mogućnosti za sprječavanje ili izbjegavanje rizika ograničeni ili troškovi preduzimanja mjera nesrazmjerni u odnosu na moguće koristi;
- izbjegavanje rizika ukidanjem ili modifikovanjem aktivnosti, odnosno procesa koji je izložen riziku.

Odluku o reagovanju na rizik donose rukovodioci (Predsjednik i rukovodioci organizacionih jedinica), u okviru svojih nadležnosti.

Registar rizika

Član 10

Registar rizika formira se na nivou organizacione jedinice i na nivou Opštine.

Podaci za unos u registar rizika organizacione jedinice unose se u obrazac registra rizika organizacionih jedinica, a zatim popunjene i potpisane registre rizika od strane rukovodioca organizacionih jedinica dostavlja Licu zaduženom za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima u Opštini Tuzi.

U registar rizika unose se osnovni podaci o identifikovanim rizicima, kao što su: opis rizika, reagovanje na rizik (dodatne mjere za ublažavanje rizika), odgovorno lice za sprovođenje mjere i rok za sprovođenje.

Organizaciona jedinica _____									
Redni br.	Opis rizika	Vrsta rizika	Rezidualni nivo rizika			Pregled postojećih kontrola	Reagovanje na rizik	Odgovorna osoba za rizik	Rok za sprovođenje
			Uticaj	Vjerovatnoća	Ukupno				

Registri rizika organizacionih jedinica su osnova za pripremanje registra rizika na nivou Opštine.

Lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima u saradnji sa rukovodiocima organizacionih jedinica priprema registra rizika opštine Tuzi sa ključnim rizicima i dostavlja Predsjedniku na odobrenje.

Praćenje i ažuriranje registra rizika

Član 11

Praćenje utvrđenih rizika obuhvata praćenje i sprovođenje mjera za smanjenje rizika. Praćenje se sprovodi kako bi se utvrdilo da li je došlo do promjene ciljeva, da li rizici još postoje, da li su se pojavili novi rizici, da li su se vjerovatnoća i uticaj rizika promijenili i da li su kontrole efektivne.

Registri rizika organizacionih jedinica ažuriraju se godišnje.

Prilikom ažuriranja registra rizika potrebno je pripremiti izvještaj o aktivnostima vezanim za proces upravljanja rizicima.

Izvještavanje

Član 12

Organizacione jedinice dostavljaju Licu zaduženom za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima u Opštini Tuzi godišnje izvještaje o aktivnostima vezanim za proces upravljanja rizicima na nivou organizacione jedinice najkasnije do 31. januara tekuće za prethodnu godinu.

Izvještaj treba da sadrži: pregled najvažnijih rizika i njihov uticaj na ostavrenej ciljeva, informacije o preduzetim aktivnostima na sprječavanju nastanka, odnosno ublažavanju rizika, kao i o rizicima na koje se nije moglo djelovati na planirani način.

Na osnovu dostavljenih podataka Lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima priprema objedinjeni izvještaj o rizicima i ažurirani registar rizika i dostavlja Predsjedniku opštine na odobrenje do kraja marta tekuće za prethodnu godinu.

Indikatori funkcionalnosti

Član 13

Mjerenje funkcionalnosti procesa upravljanja rizicima je ključna aktivnost praćenja rizika kako bi se procijenilo koliko je efikasno upravljanje rizicima u realizovanju ciljeva Opštine Tuzi.

Indikatori funkcionalnosti i upravljanja rizicima su:

- Imenovano lice zaduženo za koordinaciju uspostavljanja i sprovođenja procesa upravljanja rizicima;
- Imenovani koordinatori za upravljanje rizicima u svim organizacionim jedinicama;

- Pripremljeni godišnji registri rizika u svim organizacionim jedinicama;
- Pripremljen jedinstven registar rizika na nivou Opštine;
- Broj obuka na temu upravljanja rizikom koju su zaposleni pohađali;
- Godišnji registar rizika odobren od strane Predsjednika opštine;
- Ažurirani registri od strane organizacionih jedinica.

Član 14

Interna procedura za proces upravljanja rizicima Opštine Tuzi stupa na snagu danom potpisivanja.

PREDSJEDNIK

Nik Gjeloshaj

